

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității“, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea“ sunt:

Agricola, (Ecica), Agricola, (Hunedoara), Agricola, (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Astra, Auraria, Aurora, (Baia-mare), Avrigeana, Bădățana, Banca Poporală, (Caransebeș), Banca Poporală, (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.), Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire, (Bicaz), Cassa de păstrare, (Mercuria), Cassa de păstrare (reuniune), (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Ciacovana, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Comuna, Concordia, (T-Uzdin), Cordiana, Coroana, (Bistrița), Coroana, (Timișoara), Corniareva, Creditul, Crișana, Cugiereana, Detunata, Doina, Drăganul, Dundreana, Economia, (Cohalm), Economul, Făgetana, Fortuna, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănișerul, Hătegană, Hondoleana, Hunedoara, Însoțire de credit, (Veștem), Institut de credit, (Mehadia), Institut de credit, (Gavoșdia), Ișvorul, (Sângeorgiu), Ișvorul, (Sebeșul-inf.), Iulia, Jiana, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana, (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Nădlăcana, Negoiul, Nera, Noiana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Panciovana, Piatra, Plugarul, (Cacova), Plugarul, (Săcădate), Poporul, (Lugoș), Poporul, (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Racojana, Reuniunea de împrumut și păstrare, (Iba-mare), Rîureana, Săcana, Sătmăreana, Sebeșana, (Caransebeș), Sebeșana, (Sebeșul-săsesc), Selègeana, Sentinela, Șercăiana, Silvania, Soimușana, Someșana, Speranța, (Hosman), Steaua, Târnăveana, Tîbteșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul, (Sănmărtin), Vulturul, (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 filieri.

Enunțiații ministeriale.

Enunțiațiile ministrilor, chiar și a ex-ministrilor, fie făcute în, sau afară de parlament au totdeauna o importanță deosebită, trag totdeauna greu în cumpănă și sunt totdeauna viu comentate de presă și cercurile interesate.

Așa este și cu o enunțiația recentă a ministrului de finanțe Lukács asupra urcării de capital ale băncilor și asupra fondărilor noue, făcută cu ocazia pertractării portofoliului financiar. Ministrul a declarat fără înconjur, că consideră de un curent nesănătos urcarea forțată a capitalurilor băncilor și numărările fondări noue din timpul mai recent.

Enunțiația ministrului ne interesează și pe noi, mai ales în partea sa a doua, privitoare la fondările noue. Nu va fi deci inutil a cunoaște împrejurările, între cari și cum s'a făcut, căci din ea putem trage concluzii și asupra intențiilor și planurilor din viitor ale ministrului.

Lansându-se din partea unui deputat ideea, ca institutele de bani și societățile de asigurare să fie obligate a-și plasa o parte mai mare a efectelor lor în titluri de stat ungare, ministrul s'a grăbit a enunța, că „guvernul va trebui să caute modalitățile și mijloacele, ca institutele de bani și societățile de asigurare indigene să plaseze în viitor din rezervele lor o parte mai mare ca până acum în efecte de stat“.

„Dar aceasta este — a continuat ministrul — o temă foarte delicată și trebuie tractată chestia cu mare precauțiune, mai ales între împrejurările actuale, când vedem răsărind, ca ciupercile, nouă și nouă institute de bani, fără nici o trebuință reală; când vedem uriașele și poate nu totdeauna justificatele urcări de capital ale băncilor, cari se nizuiesc a se supralicita unele pe altele. A interveni între astfel de împrejurări cu puterea și fără precauțiunea recerută poate deveni foarte periculos, de aceea, deși guvernul se ocupă cu această chestiune și dorește ca institutele de bani și cele de asigurare să plaseze în viitor o parte mult mai mare a rezervelor lor în efecte de stat, ca până acum — totuș va trebui procedat cu multă precauțiune și grije în această chestiune. „Nu pot însă lăsa nefolosită ocazia aceasta, — a zis mai departe ministrul — fără de a protesta și a-mi ridică aici cuvântul admoniator față cu simptomul îngrijitor amintit mai înainte, pentru că pot fi periclitare cele mai eminente interese ale statului și ale creditului public, dacă mai continuă a se înființa în masă institute de bani, cari n'au nici un fel de titlu la existență. Azi poate încă nu este necesar să mergem mai departe cu dispozițiile de stat, dar dacă în direcția aceasta situația nu se îndreptează, lucrurile nu ajung într'o alvie mai sănătoasă, de fapt nu rămâne altceva, decât ca statul să ia în direcția aceasta măsuri mai energice“.

Va să zică guvernul țării, amăsurat enunțiației de mai sus a ministrului de finanțe, deocamdată mai respectează autonomia institutelor de bani, dar dacă va mai continua

curentul general și nesănătos al fondărilor nouă fără rost, combătute și de noi deja de ani de zile, nu va întârziă a lua măsuri mai energice de combatere.

Înțelege-vom oare noi Români, din bună vreme, rostul acestui important advertisement al ministrului și în consecvență fi-vom oare în stare, înfrânându-ne mania de a fondă bănci peste bănci, a contribui, fie cât de puțin, la încetarea curentului nesănătos, și prin urmările sale periculos, semnalat de ministru?

Realitatea bilanțului societății pe acții.

Deși pe baza §-ului 218 punct 3 al legii com. direcțiunea cade sub pedeapsă, dacă la compunerea bilanțului procedează ilegal, sau dacă în raportul către adunarea generală prezintă, cu știință, fals situația institutului sau ascunde adevărata lui stare, — totuș se poate întâmpla destul de adeseori, ca tocmai în interesul institutului aceasta dispoziție a legii să nu poată fi observată întocmai; ba să nu se poată îndeplini nici cele cuprinse în §. 219, punct 2 al legii com. care §. oprește comitetul de supraveghiere, sub pedeapsă, de a-și bază raportul privitor la socotelile anuale, la bilanț și la distribuirea profitului anual, pe date neadevărate. Pare, ce este drept, paradox, ca să nu fie permis a ține legea în interesul societății; dar ceice cunosc mersul afacerilor la societățile pe acții știu bine, că se întâmplă destul de des, că bilanțul și raportul anual nu corăspund întru toate realității și totuș nu pot fi excepționate din punct de vedere legal.

Cele câteva cazuri obvenite în timpul din urmă în praxa judecătorească și însuș interesul ce-l prezintă faptul amintit mai sus, este motiv deajuns pentru a ne ocupa ceva mai deaproape cu chestiunea aceasta și să încercăm a o lămurii.

Vom începe cu constatarea că însaș legea dă unele îndrumări ca bilanțul să nu corăspundă strict realității, când d. ex. în §. 199, zice: averea societății este a se lua în bilanț cu valoarea, ce o are în ziua ultimă a anului de gestiune expirat; sau când cere, ca pretensiunile dubioase să se considere cu valoarea lor probabilă; pentru că de câteori nu se întâmplă, că deoparte valoarea din ziua ultimă a anului de gestiune este deja total fictivă, iar de altă parte este lăsat cu totul la voia direcțiunii modul de statorire a valorii probabile a pretensiunilor dubioase. Că cu ocazia aceasta este câte odată ușor „a înfrumșeț” în anumite direcții bilanțul — este evident. Cu toate acestea nu începe indoială, că legislatorul a fost condus de intenții bune, căci prin dispozițiile sale a voit ca la prețuri să se procedeze mai pesimistic și prin aceasta să fie ocrotite interesele tuturor aceluora, cari altcum poate ar putea fi mai ușor păgubiți.

Prin aceasta însă legea nici de cât n'a voit să aducă întreprinderile obligate la dare de seamă pu-

blică și între acestea îndeosebi societățile pe acții în situație nefavorabilă și să le impedece în dezvoltare prin dispozițiile relative la bilanț și raportul anual, știut fiind că ele, prin marea publicitate, sunt și așa mai mult expuse concurenței decât firmele individuale sau societățile comandite și colective. Din acest motiv și este admisibil, ca bilanțul și raportul anual, fără a putea fi timbrate de false, să poată fi supuse la anumite modificări.

Trebue să accentuăm, că aci nu este vorbă de vre-o mușamalizare culpabilă sau falsificare, ci numai de chestiunea: dacă are direcțiunea drept sau nu, la o anumită latitudine când compune bilanțul și raportul anual?

Conform celor-ce urmează, răspunsul este afirmativ și principiul acesta este adoptat și de praxa judecătorească.

Mersul afacerilor unei societăți pe acții, precum se știe, o arată: bilanțul și raportul anual.

Singuraticile poziții ale bilanțului legea le înșiră taxative, ba conține dispoziții și cu privire la indicarea aceluora în bilanț; cu raportul anual însă nu se ocupă anume, ci amintește numai la dispozițiile penale „despre propunerile făcute în adunarea generală”, oprind ca acestea să conțină date neadevărate și să ascundă adevărata situație a societății.

La bilanț trebue deci cercetat, cum se pot compune singuraticile poziții, iar la raportul anual, că oare formează tăinuirea adevăratei situații a societății, dacă nu se desvălește adunării generale tot ce știe direcțiunea și comitetul de supraveghiere.

Cel mai însemnat criteriu al solidității bilanțului este desigur acela, ca să nu se omită din el nici o poziție pasivă, căci în caz contrar bilanțul este necondiționat fals; dar ca activele să fie toate arătate în bilanț deja nu este de lipsă, pentru că acționarii nu împart între sine averea din timpul încheierii bilanțului, ci averea, care se află în ființă cu ocazia dizolvării societății, iar ca pasive sunt obligați a recunoaște numai acele poziții, cari figurează ca atari în mod valid în bilanț. Cu alte cuvinte pentru pasivele neluate în bilanț membrii direcțiunii sunt solidar responsabili, pe când activele neluate la bilanț acționarii nu le pot pretinde pe seama lor numai din simplul motiv, că acelea au rămas afară din bilanț. Va să zică la bilanț pozițiile pasive sunt de importanță mai mare, decât pozițiile active. Se poate adevărat întâmpla ca la achitarea faptică pasivele să fie mai mici, dar ca să fie mai mari decât cum figurează în bilanț este exchis, pentru că în caz contrar bilanțul poate fi numit cu drept cuvânt fals. Dintre active însă unele poziții se pot și omite, d. ex. o pretensiune dubie se poate trece la active cu o sumă de tot minimală, fără ca din motivul acesta bilanțul să fie fals; din contră tocmai despre astfel de bilanțuri se zice că sunt reale.

În modul acesta însă direcțiunea își poate crea o latitudine destul de mare și poate dispune de anumite rezerve latente, cari în multe cazuri se vor putea

intrebuință pentru paralizarea unor pierderi, cari, dacă s'ar arăta prea fidel situația societății, nu s'ar putea evita și arătându-le ar contribui la ruina creditului societății. Pot obveni mai departe și astfel de poziții, prin cari o societate pe acții participă la profitul unei alte întreprinderi și aceasta din urmă își încheie bilanțul la o altă epocă; dacă acum la încheierea bilanțului societății prime, cealaltă încă nu și-a încheiat bilanțul, poziția din chestiune, după natura ei, va lipsi eventual cu totul din bilanț. Acesta este un procedeu consacrat și de praxa judecătorească, cu toate că este ceva de sine înțeles. Iar dacă este admis aceasta, măcar că nu se poate ști, dacă va fi câștig sau pierdere, cu atât mai admisibil este a pune în bilanț active sigure cu o valoare mai mică, câtă vreme despre acestea se știe necondiționat, că sunt la tot cazul active.

Dacă din un bilanț făcut cu astfel de prevederi rezultă profit, atunci trebuie recunoscut, că acela este în adevăr real și interesele acționarilor sunt bine ocrotite. Tribunalele reg. fiind obligate și îndreptățite a supracensura bilanțul numai din punct de vedere formal, nu este nici un pericol, ca să se ordoneze din partea lor rectificarea unui astfel de bilanț, compus prea riguros. Este deci permis a face astfel de bilanțuri și ele nici nu sunt în contradicție cu legea.

Raportul anual însă, deși poate fi citit de ori și cine, deja nu are aceeași publicitate extinsă ca bilanțul și servește de regulă numai pentru orientarea acționarilor, cari de regulă nu sunt în poziție de a cunoaște deajuns viața internă a societății. Cu toate acestea acționarilor încă li-se poate comunica numai aceea, ce nu este în contradicție cu interesele societății. Acționarii în cele din urmă au avut încredere în direcțiune, pentru aceea i-au încredințat conducerea societății; dacă acum direcțiunea află de bine a retăcea anumite lucruri, fiindcă aducerea lor în publicitate ar putea cauza societății pagubă, ar fi curios, ca sub pretext că se servesc interesele societății, direcțiunea să fie obligată a lucra tocmai în contra intereselor societății. Legea dealcum zice numai, că nu este permis a arăta situația societății în lumină neadevărată, va să zică nu se pot tăinui pierderi, ce de fapt au obvenit; dar aceea deja nu o cere legea, ca raportul acesta se cuprindă tot, să fie amănunțit și complet.

La noi măsura responsabilității direcțiunii este: grija, precauțiunea tatălui de familie. De aci apoi urmează, că direcțiunea nu numai, că nu comite un ce nepermis, când în raportul anual retace, tocmai din precauțiune, anumite fapte, ci din contra poate fi făcută și responsabilă materialicește, dacă nu este cu precauțiunea de lipsă și prin aceasta cauzează pagubă. Raportul anual în definitiv nu este decât comentariul bilanțului, dar pe lângă aceasta are și rol independent, pentru că arată și consecvențele datelor seci ale bilanțului, adevăr învață pe acționari oarecumva a cugeta în spirit comercial. Aici însă lămurirea exa-

gerată a acționarilor poate fi de dreptul păgubitoare, pentru că poate seduce pe acționari la prezentarea sau acceptarea de propuneri dăunătoare societății. Prin urmare este mai corect a nu le da prilej la aceasta. Acționarii însă au la tot cazul drept a pretinde să li-se arate franc și în toate direcțiile situația societății și dacă aceasta se face în adunarea generală sau conform statutelor, direcțiunea este datoare a se pronunța, fără nici o privire la consecvențe. Aceasta însă nu se prea întâmplă și în deosebi nu este obiceiul a se impune direcțiunii prin statute. Și este corect aceasta, pentru că nici medicul bun nu amputează acolo, unde operația, ce este drept ar produce o ușurare trecătoare, dar în fine ar avea consecvențe cu atât mai grave, și nu desvâlește medicul cu toată sinceritatea adevărata stare a bolnavului atunci, când știe, că bolnavul este inclinat spre hipochondrie și prin aceasta i s'ar agrava starea.

Că însăși legea încă nu cere mai mult decât ceea ce s'a schițat în cele de mai sus, rezultă indirect și din § 175, conform căruia revizuirea administrației societății prin „experti“ o pot cere numai acționarii reprezentând $\frac{1}{10}$ parte a capitalului social. Aceasta însemnează, că acționarii singuratici să fie cu încredere față de direcțiune, care să fie obligată a face deplină lumină asupra situației numai atunci, când motive ponderoase o reclamează aceasta.

După toate acestea concluzia finală este, că direcțiunea nici la compunerea bilanțului și nici la prezentarea raportului anual nu este strict legată de faptele rigide, ci din contră, presupunând, că procedează în bună credință, este de-a dreptul obligată a retăcea anumite lucruri privitoare la societate.

După „Magyar Pénzügy“.

Cele douăsprezece virtuți ale cooperăției.

Pentru a arăta cât mai potrivit, că cooperăția nu e prețuită, cum merită să fie, pentru că nu e cunoscută, să ne reamintim următoarea povestire:

Intr'o zi un englez făcu prinsoare, că va sta pe un pod din Paris, de dimineață și până la amiază, oferind trecătorilor piese de aur de câte un pol, în schimbul unui gologan și că nimeni nu va primi schimbul. În adevăr fiecare trecător, căruia i se oferă monedele de aur, ridică din umeri zicând: „Nu sunt eu așa de prost să cred c'am dat de plească“. Ba încă câțiva îl amenințau cu poliția, ca pe un înșelător. Ora 12 apropiindu-se englezul eră sigur de câștigul prinsorii, când, spre nenorocirea lui, trecu o femeie cu un copil mic, care văzând monedele strălucitoare, a început a țipa să-i dea și lui una; femeia, pentru a-l astămpără își zice că un gologan pierdut nu-i lucru mare. Această istorioară talmăcită, însemnează că a schimba organizarea socială actuală, cu organizația cooperativă, va să zică a da un gologan pe un pol de aur. Sub noul regim, toți vor câștiga, și consumatori și producători, și nimeni nu va pierde. Dar să spunem aceasta oricărui trecător, de sigur vom fi luați în răs și chiar ocărâți și amenințați.

Cetitori, fiți ca copilul nevinovat, care a fost totuși mai înțelept, decât toți ceilalți trecători. Strigați neincetat, până veți dobândi regimul cooperativ.

Aici Vi se va vorbi numai de 12 virtuți ale cooperatiei, dar ele sunt mult mai numeroase.

1. *Un traiu mai bun.* Omul e dator înainte de toate a-și asigura un traiu bun, care-i permite a fi mai întâi bun animal. Iată de ce s'a classat această virtute a cooperatiei ca întâia. Muncitorul, mai ales care muncește din greu, are trebuință pentru susținerea puterilor sale, de-o hrană bună, mai mult decât rentierul și chiar decât intelectualul. Dar tocmai muncitorul, fiind sărac e nevoit a cumpăra pe credit, și prin urmare e silit a primi cele mai rele mărfuri. Cooperativa de consumație, — să nu se creadă că e vorba numai de cele românești, cari spre durerea noastră, cele mai multe merg rău — oferă marfă bună, neavând nevoie de speculație. Ea, în unele cazuri procură și locuințe *) confortabile, prima condiție a unui trai bun și material și moral.

2. *Cumpărare pe bani gata.* Par'că aud miile de glasuri, strigând: asta o pot face numai bogații, săracii — adică muncitorii — tăindu-le creditul, mor de foame. Greșeală. Tocmai dimpotrivă, bogații își pot permite să cumpere pe credit, dar săracii nu, ei trebuie să se ferească de credit ca de foc, căci devin sclavul negustorului. Creditul ispitește și împinge la cheltuieli de prisos. Omul, care mănâncă și se îmbracă pe datorie, e ca și cum ar trăi din milă. Moralul unui asemenea om e căzut.

A plăti cu bani gata, înseamnă independență, libertate.

3. *Economie ușoară.* Obişnuit economia se naște din privațiune, renunțarea de bună voie, la îndeplinirea unei trebuinți, mai mult sau mai puțin urgentă. Pentru nevoiașul muncitor, puținele lui trebuințe fiind toate urgente, economia pentru el e o treabă grea și fericite de cel ce-o poate face. Cooperativa înlesnește economia și iată cum: la fiecare cumpărare, beneficiul pe care negustorul l-ar fi realizat, bunăoară si 10%, este înscris în libretul cumpărătorului și la finea anului sau a semestrului, dacă valoarea cumpărăturilor se urcă la 700 lei, cumpărătorul câștigă 70 lei, deci iată-l cu o economie, pe negândite, fără ca el să fi fost stingherit în consumații. De aci rezultă, lucru minunat, că cu cât cineva consumă mai mult, cu atâta economisește mai mult. Sistemul acesta minunat al primei de consumație, l-am văzut aplicat, la noi în țară, la o cooperativă de desrobiri de pământuri, unică în felul ei și asupra căreia cămătarii, din ghiarele cărora se scosese pământurile, se nepustiseră groaznic. Iată procedeul: proprietarul fiind dator, sau nelocuid în localitate, arendează cooperativei pământul cu un preț mai mare de cum fusese înainte la cămătari; cooperativa îl subarendază unui sătean cu un preț ceva mai scăzut de cât al pieței, în care intră dobânda și un mic comision, iar diferența, destul de însemnată, cele mai multe ori, i se trece la finele anului, la capitalul subarendașului

Intrebuințarea primei de consumație variază după țări. Din ea uneori se construiesc case, ce se pot amortiza cu prima de pe 15 ani, d. e. ca în Filadelfia.

4. *Simplificarea mijloacelor de distribuție.* Organizarea noastră socială este o mașină extraordinar de complicată; o putem chiar admira, cum se admiră ceasornicele acelea, care arată nu numai ceasul, mi-

nuta și secunda, dar chiar și ziua, a câta e din lună, și fazele lunii, și zilele de sărbătoare și anii bisecți, dar astfel de ceasornice costă scump și se strică lesne; în trebuințele vieții fiecare va preferi un ceasornic simplu. Același lucru se împlă și cu mecanismul social: costă prea scump și se strică regulat, deci simplificarea lui va fi foarte folositoare.

Să se observe cât de numeroase sunt mâinile, prin care trece o marfă, dela producător și până la consumator și totul e explicat. Lucrul se petrece exact ca la un incendiu dintr'un sat fără de pompe, unde cofele de apă trecând din mână în mână, când ajung la ultimul om din lanț, care trebuie să arunce apa pe foc, sunt aproape goale. Mecanismul comercial este tot așa de înapoiat, ca și sistemul stingerei incendiului cu cofă sau donița.

Acest sistem face să se risipească trei sferturi din valoarea lucrurilor și ruinează în același timp și pe consumator, făcându-l să cumpere prea scump, și pe producător, făcându-l să vândă prea ieftin, fără a vorbi de intermediari, cari asemenea adesea și ei sunt reduși la faliment, tocmai fiindcă sunt prea numeroși.

Asociația cooperativă pune capăt tuturor acestor rele și face ca marfa să vie direct în mâinile consumatorului, iar banii acestuia direct în mâinile producătorului.

5. *Combaterea debitelor de băuturi.* Intre scopurile cooperatiei este și combaterea alcoolismului. În Belgia cooperativele nici nu văd alcool, iar în Suedia și Norvegia debitele au trecut în mâinile societăților de bineface, care caută să desguste pe consumator. În România, parcă mi-e rușine s'o spun, cumpăturile și consumurile, care au debite, sunt cărciume ordinare aproape cu toate defectele cărciumarilor, cu singura deosebire că venitul e al comunei. Unii găesc leacul în desființare, noi însă credem că trebuiesc organizate.

6. *Atragerea femeilor către chestiile sociale.* În genere femeile, afară de câteva excepții fericite, nu-și prea bat capul cu chestiile sociale. Cooperativa apropiindu-se mult de cercul ocupațiilor ei, o poate atrage — la început cam greu — prin faptul că se dă prima de consumație, se deschid săli, unde se poate petrece și se introduce în consiliul de administrație și femei.

7. *Emanciparea poporului prin educație.* Dacă poporul vrea să ia și el parte la conducerea statului, apoi trebuie să aibă pregătirea necesară și nici într'un chip nu se poate dobândi mai bine această pregătire decât prin cooperatie, care îl învață mărirea capitalului, rolul banului, puterea și primejdiile creditului, într'un cuvânt practica afacerilor și cunoașterea oamenilor. Cooperativa este intuiția democrației.

Inițiind întreprinderi, conducându-le, căutând piețe de desfacere, prevăzând viitorul, găsiind oameni capabili și ascultându-i, apreciind puterea bogăției dobândite, învățând ordinea și economia, întocmind un budget, etc., înseamnă a-și face educație economică.

Primind fără murmur nereușita, strângând rândurile în fața dușmanului, având credință încauza sa, lucrând contra individualismului, deprinzându-se a se interesa nu numai de treburile sale, ci și de ale altora, respingând reclama în comerț, care minte, înlăturând falsificarea mărfurilor și măsurarea lor falsă, ținându-se de angajamentele contractate, în afaceri, etc., înseamnă a-și face educația morală.

8. *Se deschide drumul spre proprietate.* Nimic nu-i mai plăcut decât să dobândești o proprietate, prin muncă proprie și cooperativa procură această curată plăcere, făcându-l pe operator, dacă nu tot-

*) În 1904, societățile engleze de consumație, construiseră 35 mii de case pentru societarii lor.

deuna proprietar deplin, cel puțin co-proprietar. Societatea de construcții și cea de credit îi înlesnește construirea unei locuințe proprii, iar magazinul sau fabrica îl face co-proprietar.

Sub imperiul cooperăției toate întreprinderile vor lua formă cooperativă, în care nimeni nu va câștiga nimic fără muncă, unde miliardarul colaborator, în afară de remunerarea fixă a capitalului său, nu va mai putea lua, în cooperativa de consumație, mai mare primă de consumație decât un simplu muncitor cu 10 copii.

9. *Reconstituirea unei proprietăți colective.* În afară de proprietatea individuală și co-proprietatea, cooperativa are ca scop de a forma fonduri impersonale și neîmpărțibile, precum: fond de rezervă, fond de educație, fond de asistență, fond de producție, etc.

10. *Stabilirea prețului just.* Prețul mărfii se regulează de legea cererii și ofertei, totuși un criteriu e mai drept și anume prețul just al mărfii trebuie să fie acela, care plătește deajuns munca depusă în producerea lui, adică procură muncitorului suficiente mijloace pentru traiul lui și al familiei sale, dar aceasta nu se poate decât în cooperativă.

11. *Suprimarea preocupării de câștig.* În actuala organizare economică, câștigul e criteriul principal, iar nu trebuința publicului, d. ex. construirea de locuințe pentru muncitori, ar răspunde unei mari cerințe și totuși se construiesc mai mult locuințe pentru bogați, fiindcă acestea rentează mai bine, etc. Deci asociația cooperativă — prin opoziție cu cea capitalistă — se va ocupa de satisfacerea trebuințelor, iar nu de realizarea profitelor.

Chiar când cooperativa vinde marfă cu prețul de cost, nu o face în vederea beneficiilor ce trebuie să creeze, ci pentru a constitui economia membrilor, sau de a le procura un local, etc.

12. *Înlăturarea conflictelor.* Prin modul chiar al actualei organizări economice, se nasc neîncetat conflicte firești între muncitor și patron, debitor și creditor, între locatar și proprietar, între client și negustor. În regimul cooperatist toți factorii de mai sus se vor condensa în unul și același și atunci războiul va înceta, ne mai având cine se război.

T. C. Ionescu-Pășcani.

Isprava unei bănci românești.

Precum suntem informați, Luni la 26 l. tr. institutul „Ajutorul” din Șeica-mare, ridicat pe ruinele „Racoțanei”, a așezat peatra fundamentală la un nou edificiu, în clădire pe locul surupatei „Racoțana”.

Faptul acesta prezintă puțin interes pentru publicul cetitor al revistei noastre și nu l-am înregistrat nici noi, dacă la „festivalul” aranjat din prilejul punerii pietrii fundamentale din chestiune, nu s'ar fi întâmplat un lucru, ce caracterizează pe onorabili conducători ai „Ajutorului” și care merită a fi ținut pentru viitorime. Aname sămănătorii vrajbei din Șeica-mare, orbiți de patimă, nu s'au sfîit a pune la fundamentul noului lor edificiu, născut din ceartă, un „act comemorativ” mincinos, conținând un lung pomelnic de injurii, un pamflet ordinar la adresa primului nostru institut de bani „Albina”, care în aceea hârtie este înfățișat ca un institut hrăpăreț, care n'a avut decât curse neomenoase pentru „Racoțana” până a stat în legătură de afaceri cu ea. Nu mai puțin sunt intervertite în acel „act” și faptele foștilor conducă-

tori ai „Racoțanei”, bărbați cu merite neperitoare pe toate terenurile, cari se bucură de stima generală și cărora au a-și mulțami existența unii din ceice azi se răsfată, pe nemeritate, la conducerea „Ajutorului”.

Este departe de noi gândul a lua apărarea „Albinei” în contra atacurilor ridicole ale celor dela „Ajutorul”. Nu oameni de pănura acestora sunt chemați a-și face judecata asupra „Albinei” și conducătorilor ei. Nu toate glasurile se aud în cer. Marea obște românească și indeosebi cea din Șeica-mare și jur este de mult lămurită asupra motorului adevărat al nesfârșitelor hărțuiri în jurul celor două institute de bani din Șeica-mare: „Racoțana” și „Ajutorul”. Știe, că isvorul tuturor relelor este nepotolita sete de îmbogățire, vânătoarea după aur a acelor, cari acum au ne mai pomenita îndrăsneală, a pune în sarcina altora fructele păcatelor lor proprii.

Oamenii de bine din Șeica și jur, după informațiile ce avem, și sunt hotărâți a face sfârșit exploatarii neomenoase, la care este expusă clientela „Ajutorului”, care după modul cum operează și cum atrage în mrejele sale periculoase pe cei neorientați, nu are nici un titlu la existență, căci nu este o instituție de folos obștească, ci o întreprindere de exploatare, de cea mai rea specie.

Munca de regenerare, ce este timpul suprem să se înceapă odată în direcția aceasta, va fi mult înlesnită intelectualilor din Șeica-mare și jur, cari au la inimă adevăratul interes al poporului, prin faptul, că au în Șeica-mare agentura „Albinei”, care fără îndoială va servi în condițiile cele mai avantajoase trebuințele de credit ale populației, scăpându-o din ghiarele exploatare ale unor cămătari fără scrupul, deghizați ca societate pe acții sub răsunătoarea firmă: „Ajutorul”.

Jurisdicțiune.

Decizii curiale.

Plată asupra cambiei cu depunerea spre fructificare. Plata oferită cu o depunere spre fructificare aflătoare la institutul creditor pentru asigurarea împrumutului cambial, este a se considera ca îndeplinită.

(Curia reg. sub Nr. 130/911 v. IV dela 5 Aprilie a. c.)

Protest cambial și domiciliul. Posesorul cambiei nu este obligat a comunica persoanei, care ridică protestul, domiciliul acceptantului, domiciliu lui cunoscut, dar neevident din cambie.

Dacă în protest se spune, că cambia nu a putut fi prezentată trassatului, atunci motivul pentru care aceasta nu s'a putut face nu este esențial. De aceea protestul este ridicat în ordine, dacă ca motiv al ne-prezentării cambiei la trassat este indicat, că obligatul cambial n'a putut fi aflat acasă, în fapta însă el și-a schimbat domiciliul.

(Curia reg. Nr. 1046/911 v. IV.)

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 6 Iulie 1911.

Precum am spus și noi, cererile de ultimo au fost pe toate piețele mari, cu deosebire în Berlin, unde sumarul Băncii imperiale s'a înrăutățit cu 433.6 milioane M, ajungând Banca dela o rezervă de 405.5

milioane bilete libere de dare cu 28.1 milioane M în dare. Portofelul Băncii a crescut cu 432 milioane M față de 351 milioane a. tr., iar lombardul cu 19.1 milioane, față de 180 milioane M și trebuințele imperiului au reclamat 75.8 milioane, față de 92 milioane. În 1910 Banca ajunsese cu 307.9 milioane M în dare. E de observat că până în 3 crt. situația Băncii a devenit cu 47 milioane M mai nefavorabilă, cu toate acestea numărul s'a ieftinit și discountul particular a scăzut la $2\frac{7}{8}\%$.

Sumarul de ultimo al Băncii Austro-Ungare arată o înrăutățire de 207 milioane K și se încheie cu 161.4 milioane K în dare, față de 18.9 milioane K în a. tr.

Dela ultimo situația pieții interne s'a ameliorat, în Viena este abundență de numărar, care influențează favorabil și asupra Budapestei.

AFACERI DE DARE.

Vânzarea în mic (en detail) a vinurilor de producție proprie. Intr'un caz concret *Judecătoria administrativă* a enunțat, că proprietarului de vie, care vinde în mic vin de producție proprie nu i-se poate impune dare de venit classa III.

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

Cu data de 1 Iulie a apărut primul raport al ministeriului de agricultură *cu date de prețuire în cifre* despre starea sămănăturilor și recolta din anul acesta. Aceste date, așteptate de lumea comercială cu multă nerăbdare sunt — în general luate — următoarele:

În întreagă țara s'a sămănat cu grâu în anul acesta un teritoriu de 5.800.195 jug. catastrale și recolta ce se așteaptă este evaluată la 44.323.800 m. m. față cu 46.185, 023 m. m. din anul precedent. *recolta medie pro jugăr* va fi deci în anul acesta de cca 7.64 m. m.

Secara promite o recoltă de cca 12.600.000 m. m. față cu 13.300.000 m. m. din anul trecut. *Recolta medie* va fi deci de cca 6.71 m. m. la jugăr.

Starea sămănăturilor de orz și de ovăs s'a îmbunătățit în multe părți ale țării. În general luat în întreagă țeară se poate aștepta — una cu alta — o *recoltă mijlocie bună*.

Este explicabil, că de ce a fost raportul acesta așteptat cu atâte nerăbdare, dacă vom ști că înainte cu vre-o 2 săptămâni — în urma știrilor rele sosite dela raportorii agricoli, morile mari din țară începuseră deja a se gândi *la import* și mai ales în cercurile marilor comercianți prețuirea recoltei viitoare lua proporții tot mai reduse. Mai zilele trecute însă în urma știrilor de reculegere și îndreptare a sămănăturilor, prețul grâului a scăzut deodată cu mai bine de K 1—

După rapoartele dte 27 Iunie crt. sosite la ministeriul de agricultură se constată, că timpul în jumătatea a doua a lui Iunie a fost în general foarte favorabil sămănăturilor: cald și uscat. Pela mijlocul lui Iunie au căzut ploi mai mari sau mai neînsemnate aproape peste țara întreagă, după cari urmând căldură și zile cu adevărat de vară, lucrările la câmp, ca săpatul și lucrările de grădină s'au putut îndeplini cu ușurință și în condițiunile cele mai mulțămitoare. Zilele calde,

dar nu din cale afară și cu vânt, au influențat favorabil și formarea grăunțelor, iar bucatele căzute nu le-au uscat. Coacerea a înaintat mult și prin părțile de jos ale țării — mai ales la șes, — încă cu 3—4 zile înainte de finea lunei Iunie s'a putut începe strânsul săcarei și al orzului de toamnă. Seceratul grâului încă trebuie să se fi început cu primele zile ale lunei acesteia prin cele mai multe părți ale țării, afară doar de ținuturile muntoase. Stricăciunile de șoareci și insecte nu sunt așa de mari, precum se credea, așa că o recoltă mijlocie bună se poate aștepta cu destulă îndreptărire. Păcat că multe teritorii sămănate în toamnă au trebuit să fie arate din nou în primăvară și sămănate cu altceva în urma timpului puțin priincios din iarnă.

Dintre datele de cifre specificate după diferitele ținuturi ale țării dăm numai următoarele, fiind acestea mai de interes pentru noi:

Pe țărmul stâng al Tisei s'a sămănat cu grâu în anul acesta un teritoriu de 943,890 jug. cu orz 186,527 jug. cu săcară 356,416 jug. și cu ovăs 232,209 jug. Din acestea s'a arat, din nou și sămănat cu altceva: grâu 9.4% orz 2.1% — săcară 4.4% și ovăs — 8%.

În unghiul dintre Murăș și Tisa s'a fost sămănat grâu: 1.381,762 jug. din cari s'a scos adecă a trebuit să fie arat din nou 4% orz s'a sămănat 100,128 jug., din care s'a scos 2.3%, săcară s'a sămănat 44,100 jug. din care s'a scos 3.4% și ovăs s'a sămănat 196,894 jug. din care s'au arat din nou 0.8%.

În fine în comitatele transilvănene s'a sămănat: cu grâu 627,408 jug. și s'a scos 4.5%, cu orz 109,419 minus — 3% cu secară 108.963 minus 17.4% și cu ovăs 294,350 jug. minus 0.3% adecă minus teritoriile cari din diferite motive au trebuit arate și sămănate din nou.

În întreagă țara s'a sămănat cu grâu 6.053,309 jug., cu orz 1.933,960 jug. cu săcară 1.953,223 jug. și cu ovăs 1.880,244.

Aceste teritorii s'au redus: la grâu cu 253.114 jug. la orz cu 12.669 jug. la săcară cu 72,926 jug. și la ovăs cu 8007 jug. prin aceea că în unele locuri sămănăturile au trebuit scoase și înlocuite cu altele.

Grâul. În urma timpului favorabil din jumătatea a doua a lui Iunie, grânele au înflorit frumos și formarea grăunțelor n'a fost împedecată nici chiar la sămănăturile căzute. Recolta ce se așteaptă va fi mijlocie bună. Prin comitatele Timiș și Torontal se secera deja cu începutul acestei luni.

Săcara favorizată de timp, acum în urmă s'a îmbunătățit mult. Formarea grăunțelii în cele mai multe locuri este ireproșabilă. Prin părțile sudice ale țării s'a început deja seceratul încă înainte chiar de apariția raportului oficial. Paietele sunt înalte și spicilele mari și frumoase. *Recolta mijlocie bună.*

Orzul și ovăsul de primăvară deasemenea s'au recules mult dela ultimul raport oficial încoace. Ici-colea nu sunt tocmai lipsite de buruiană aceste sămănături. Se așteaptă o recoltă *bună*; la deal *mijlocie*. Orzul de toamnă se seceră deja. *Rapița* cu puține excepțiuni e secerată. Rezultatele sunt mijlocii sau ici-colea chiar și mai slăbuțe.

Porumbul încă nu s'a putut reculege peste tot locul de urmările înghețului din Maiu. În comitatele transilvănene, din cauza timpului prea uscat, în decursul căruia s'au făcut arăturile de sămănat, porumburile au răsărit târziu și au rămas înapoi în desvoltare. Pagubele de șoareci sunt neînsemnate. În cea mai mare parte a țării s'a terminat și săpatul de-al doilea cu

excepțiunea ținuturilor muntoase. Pentru desvoltarea mai departe porumbul simte lipsă de ploaie.

Cartofii acum înfloresc în cea mai mare parte a țării, ba prin părțile sudice soiurile mai timpurii s'au scot deja. Se așteaptă o recoltă bună pe alocurea chiar foarte bună.

Legumele în multe locuri simt lipsă de ploaie. Pe unde aceasta n'a lipsit, legumele sunt frumoase.

Cânepa și inul mulțumită timpului acestuia favorabil sunt foarte frumoase. Inul e înflorit, pe când cânepa acum înflorește.

Napii de zăhar și de nutreț s'au săpat deja și a treia-oară, dar pe alocurea reclamă și a patra săpare. Cei de zăhar sunt în general ireproșabili, pe când cei de nutreț sunt ceva mai slăbuți dar în general promit și aceștia o recoltă bună. Stricăciuni de șoareci și insecte se anunță ce e drept, dar nu în măsură îngrijitoare.

Nutrețurile măiestrite s'au cosit deja pentru întâia-oară. A doua cosire acum e în curgere și rezultatele se arată mulțumitoare, ba pe alocurea chiar foarte bune.

Fânățele acum se cosesc. Rezultatele sunt în general mulțumitoare. *Pășunile* sunt frumoase pe unde nu s'a simțit lipsă de umezeală și oferă vitelor nutremânt suficient.

Viile sunt frumoase și în general nu se semnalează stricăciuni prea mari de peronospora și nici de înghețul din urmă. *Poamele* mai timpurii ca: cireșele etc. s'au cules sau acum se culeg cu rezultate bune în ce privește cantitatea și mijlocii în calitate. Dintre cele mai târzii, multe au căzut, dar în general totuș se poate aștepta o recoltă bună. În comitatele transilvănene recolta de poame va fi mai slăbuță. Prune vor fi mai puține.

CRONICĂ.

Examenul de maturitate la școala comercială sup. gr. or. rom. din Brașov s'a ținut Luni și Marți l. c. sub prezidiul Rev. domn Mateiu Voileanu, asesor consistorial, și în prezența dlor Putnok Miklós și Wilhelm Paul, comisari guverniali. Examinați au fost 30 de candidați; din aceștia au eșit maturi cu foarte bine: T. Maronescu și N. Opreșiu, cu bine: G. Anastasiadi, I. Avrigian, S. Cioran, M. Cosma, I. Ilincea, Tr. Millea, A. Peneș, A. Sabeu, N. Stănilă, Tr. Suceiu și D. Voinea; *maturi*: A. Berglezan, I. Branga, I. Butu, B. Dancășiu, C. Goganu, A. Manole, C. Moise, E. Neguț, V. Răchitan, I. Spudercă; 6 au fost avizați la emendarea examenului în Septemvrie, iar unul la repetiția examenului întreg.

O nouă subagentură a „Albinei“. La 2 crt. a fost inaugurată o nouă subagentură a „Albinei“ în Iernut (Radnót) com. Târnavă mică. Noua subagentură stă în legătură cu agentura principală din Sanmărtin și este pusă sub conducerea dlui Nicolae Todea.

Privilegiul Băncii Austro-Ungare. În săptămânile trecute casa magnaților a votat proiectul de lege privitor la prolongirea privilegiului Băncii Austro-Ungare.

Chestia privilegiului băncii comune de emisiune în Austria nefiind încă definitiv rezolvată prin parla-

ment, proiectul votat de cele două foruri legislative din Ungaria deocamdată nu va fi sancționat.

*

Adunare economică în Timișoara. Duminică la 2 crt. s'a ținut o mare și bine reușită adunare economică în Timișoara. Au luat parte un număr însemnat de plugari din vre-o 20 de comune din comitatul Timișoara. Adunarea a fost condusă de venerabilul domn Em. Ungureanu. Au ținut discursuri instructive d-nii Dr. Pomp. Ciobanu asupra importanței *tovărășilor* și dl Vas. C. Osvadă asupra *Asigurării vitelor*.

*

Tezaurul public ungar în cartanul I 1911. Conform datelor publicate de curând de ministrul de finanțe ungar în cartanul I 1911 veniturile și cheltuielile brute s'au cifrat cum urmează: veniturile cu K 388, 228, 354 (în 1910 K 390, 159, 579). Prin urmare în a. c. veniturile sunt cu K 49.565,162 mai mari decât în perioada corăspunzătoare a anului trecut, bilanțul cartanului prim se încheie deci cu K 3.297,384 mai favorabil, decât bilanțul cart. I. 1910.

*

Monopolul asigurărilor asupra vieții în Italia. Proiectul de lege prezentat de guvernul italian privitor la monopolizarea asigurărilor asupra vieții a fost primit de camera italiană cu câteva modificări mai importante.

Sumar.

Enunțiații ministeriale. — Realitatea bilanțului societății pe acții. — Cele 12 virtuți ale cooperăției. — Isprăvile unei bănci românești. — Jurisdicțiune: Deciziuni curiale: Plată asupra cambiei cu depunerea spre fructificare, Protest cambial și domiciliul. — Revista financiară: Situațiunea. — Afaceri de dare: Vânzarea în mic (en detail) a vinurilor de producție proprie. — Agricultură: Situațiunea agricolă. — Cronică: Examenul de maturitate la școala comercială superioară gr-or. rom. din Brașov, O nouă subagentură a „Albinei“, Privilegiul băncii Austro-Ungare, Adunare economică în Timișoara, Tezaurul public ungar în cartanul I. 1911, Monopolul asigurărilor asupra vieții în Italia.

„VLĂDEASA“, institut de credit și econ., B.-Huedin.

CONCURS.

„Vlădeasa“, institut de credit și economii, societate pe acții în B.-Huedin (Bánffyhungad) prin aceasta publică concurs pentru ocuparea **postului de practicant** cu termin până la 15 Iulie st. n.

Salar anual K 960.

Reflectanții la acest post au să dovedească, că au absolvat școala comercială superioară.

După un an de probă, în caz că va corăspunde va fi denumit de funcționar definitiv.

Postul este a se ocupa imediat după alegere.

B.-Huedin, 6 Iulie 1911.

(1—1)

Direcțiunea.

Ministerul industriei și comerțului.

AVIZ

Ministerul industriei și comerțului, în dorința de a servi, cât mai practic, interesele negustorilor noștri a prezăcut, prin bugetul în curs, după cum se știe sporirea numărului atașajilor noștri comerciali pentru străinătate.

În același timp, le-a comunicat că, prima lor îndatorire este să servească, cât mai grabnic și mai exact, cererile de informațiuni comerciale și industriale ce vor primi din țară.

Așa dar în prezent, comercianții și industriașii noștri au trei izvoare oficiale dela cari pot lua informațiuni, și anume:

I. biroul nostru central de publicațiuni și informațiuni comerciale din Ministerul industriei și comerțului;

II. birourile regionale de pe lângă camerele de comerț, și

III. corpul atașajilor comerciali.

Cererile de informațiuni pot fi adresate direct atașajilor comerciali, arătându-se, lămurit și cetet obiectul cererii, numele și adresa solicitatorului. Răspunsul li se va servi în mod cu totul gratuit.

Țările pentru cari se pot cere informațiuni industriale și comerciale locale și adresele atașajilor noștri comerciali sunt cele de mai jos:

Pentru Austro-Ungaria. d. G. Moroiianu, Legațiunea României, Viena IV, Heugasse 48;

Pentru Franța și Anglia. d. M. Holban, Paris, rue de la Boétie, 132;

Pentru Germania, d. C. Niculescu-Telega, Hamburg, Palast Hotel;

Pentru întregul Orient, d. N. Răducan-Popescu, Legațiunea României la Constantinopol;

Pentru Egipt, d. I. Ionescu, Alexandria, Wm. H. Müller & Co., secțiunea muzeului comercial;

Pentru Smirna, d. St. Lupașcu, Smirna, W. F. van der Zee, Agenția serviciului maritim român, secțiunea muzeului.

București, Iulie 1911.

„Banca generală de asigurare“ în Sibiu.

AVIZ.

Prin aceasta se aduce la cunoștință publică că noua „*Bancă generală de asigurare*“, societate pe acțiuni în Sibiu își va începe activitatea deplină în 1 Ianuarie 1912.

Până atunci rugăm Onor. noastre bănci și instituțiuni publice, precum și pe toți bi-nevoitorii poporului nostru, ca asigurările lor de toc să le întocmească astfel încât cu prilejul înactivării societății noastre de asigurare să le poată trece la noua noastră bancă.

Tot asemenea avizăm că și în asigurările asupra vieții publicul nostru să iee în considerare serviciile noului nostru institut, ale cărui tabele de premii și condițiuni de asigurare se vor da publicității încă în cursul anului curent.

Sibiu, la 5 Maiu 1911.

„CÂMPIANA“, institut de credit și economii, soc: pe acțiuni în Mociu.

CONCURS.

„Câmpiana“ inst. de cred. și economii în Mociu (Mócs, Kolozsmegye) are lipsă de un **practicant**, cu un salariu anual de 1200 *Coroane* plătit în rate lunare anticipative.

Alesul dacă va corăspunde, după serviciu de un an va fi denumit funcționar în sensul statutelor cu drept de pensiuine.

Reflectanții să-și trimită petițiile până la 15 Iulie st. n. 1911.

Postul a de ocupat îndată după alegere.

Mociu, la 17 Iunie 1911.

(3—3)

Direcțiunea.

„AURORA“, institut de credit și economii, Baia-mare.

CONCURS.

Se publică concurs pentru 2 **practicanți**, la institutul de credit și de economii „*Aurora*“ în Baia-mare (Nagybánya), cu salariu anual de K 1080, plătit în rate lunare anticipative.

Recerintele sunt: absolvarea unei școale comerciale superioare cu examen de maturitate și cunoașterea în vorbire și în scris a limbilor română, germană și eventual maghiară și să aibă și oareșcareva praxă de bancă și licuidatură.

Ceice posed mai multe limbi vor fi preferiți.

Ofertele sunt a se înaintă până la 24 Iulie n. a. c. direcțiunii institutului „*Aurora*“ în Baia-mare (Nagybánya), iar posturile se ocupă imediat după alegere.

Baia-mare, la 1 Iulie 1911.

(1—2)

Direcțiunea.

„CRIȘANA“, institut de credit și economii în Brad.

CONCURS.

Subscrisa direcțiune publică prin aceasta concurs pentru ocuparea **postului de practicant** la *filiala din Hălmașiu* (Nagyhalmagy, com. Aradului), dotat cu un salariu anual de K 840 și tantiema statutară.

Dela reflectanți se recere, ca să documenteze, că au absolvat o școală comercială superioară cu examen de maturitate și că, în afară de limba română, cunosc pe deplin limba maghiară, eventual și cea germană.

Cererile provăzute cu atestatele în original sau copie legalizată sunt a se înaintă până în 15 August st. n. 1911 la subsemnata direcțiune, iar postul este a se ocupă la 1 Octomvrie n. a. c.

Brad, 22 Iunie n. 1911.

(1—2)

Direcțiunea.